

Izrada web stranice

FRONTPAGE

skripta iz informatike za 3. razred komercijalnog smjera

Tatjana Radić, prof.

Sadržaj:

Ponešto o Web stranicama i njihovoj izradi	3
MS FrontPage – program za dizajniranje web stranica - osnove	4
Stvaranje Web sjedišta	4
Izgled osnovnog ekrana, njegovi dijelovi i čemu služe	5
Struktura web sjedišta	6
Izgled prozora web stranica	7
Spremanje web stranica	8
Otvaranje web stranica	9
Izrada i uređivanje web stanice.....	9
Obavezne tablice	9
Sadržaji web stranice.....	10
Uređivanje web stranice i njezinih dijelova	11
Aktivni sadržaji.....	11
Linkovi.....	12
Dodatak – uređivanje slika (Microsoft Office Picture Manager)	16

Ponešto o Web stranicama i njihovoj izradi

Web stranice su poput stranice knjiga ili dokumenta pisanog u Wordu, koje možemo listati. Razlikuju se po tome što su pisane u posebnom jeziku kojeg zovemo HTML (Hypertext Markup Language), i omogućuje nam sasvim novu dimenziju "listanja knjige", i to običnim klikom pomoću linkova koji nas vode s jednog podatka na drugi. Takve web stranice osim teksta sadrže i nepokretne i pokretne slike te zvuk. Ukoliko ne želite ili nemate vremena učiti HTML jezik, možete se poslužiti nekim od HTML editora koji omogućuju vizualni pregled stranice pri samoj izradi (tzv. Design), a jedan od takvih programa je i Microsoft FrontPage.

Da bi web stranice bile dostupne na Internetu svima koji ih žele vidjeti moraju biti spremljene na nekom računalu koje je 24 h dnevno dostupno svima, a ne na našem računalu koje palimo kada je to nama potrebno. Takva računala koja su non-stop dostupna svima nazivamo serveri.

Evo još nekoliko pojmova koji će vam biti potrebni za praćenje ove skripte:

- Web sjedište (**Web Site**) – smisljena skupina nekoliko web stranica koja obrađuje određenu temu i čije su stranice povezane linkovima – ima svoju adresu npr. www.iskon.hr
- Web stranica (**Web Page**) – osnovni dio od kojeg se sastoji web sjedište kao npr. jedan list papira u knjizi
- Webmaster – osoba koja izrađuje web stranicu
- Link ili veza – mjesto na web stranici koje postavljanjem miša mijenja oblik iz strelice u ruku, a klikom nas vodi na drugu web stranicu na našem sjedištu, ili izvan njega
- Server – računalo na kojeg smještamo naše web sjedište, kako bi ga mogli pregledavati svi korisnici Interneta

...a da ne zaboravimo, osnovna pravila pri izradi web sjedišta ukoliko želite zadržati posjetitelje su:

- Preglednost stranice – posjetitelj vrlo brzo gubi interes za stranicu na kojoj ne može pronaći željeni podatak
- Brzo učitavanje podataka prikazanih na stranici
- Zanimljiv sadržaj – informacije i podatci koje nudi stranica ne mogu biti zanimljivi baš svim posjetiteljima, ali moraju biti zanimljivi ciljanoj skupini (npr. stranica sa igrama mora biti zanimljiva mlađoj populaciji koja takve stranice posjećuje)
- Često ažuriranje stranice – dodavanje novih podataka ili zanimljivih sadržaja, koji će "natjerati" posjetitelja da se opet vrati i pogleda što ima novo
- Vizualna privlačnost stranice – boje koje "bodu oči" ili su neukusno složene gube na zanimljivosti bez obzira na sadržaj koji nude
- Ne smije biti "puknutih" linkova koji nigdje ne vode

Još samo kratko, koji sve to poslovi uključuju izradu jednog web sjedišta (životni vijek):

- Osmisliti strukturu web sjedišta
- Izrada web sjedišta (izrada pojedinih web stranica, ubacivanje sadržaja, uređivanje i međusobno povezivanje linkovima)
- Testiranje pomoću Web preglednika (npr. Internet Explorer, ali je dobro provjeriti i druge preglednike)
- Postavljanje web sjedišta na server
- Otvaranje web sjedišta preko Interneta različitim preglednicima, te ponovno testiranje
- Eventualne izmjene i ponovno postavljanje na server izmijenjenih dijelova web sjedišta

MS FrontPage – program za dizajniranje web stranica - osnove

Program pokrećemo iz Start izbornika:

Start → Svi programi → Microsoft Office → Microsoft Office FrontPage 2003

U FrontPage-u možemo izrađivati i zasebne stranice, ali i cjelokupna web sjedišta (web site). Budući da je izrada zasebne stranice jednostavnija i samo je dio izrade web sjedišta u ovoj skripti će biti objašnjeno kako napraviti web sjedište koje se sastoji od nekoliko web stranica. Početna stranica koja se prva otvara obično se naziva index.html. Ostalim stranicama možete dati ime koje god želite, ali bi se trebali držati slijedećih pravila:

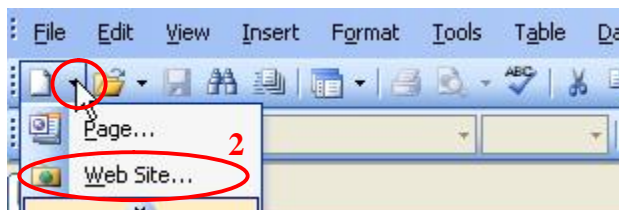
1. U imena datoteka ne stavljati hrvatska slova ččšđž, nego umjesto toga czs
2. Nije preporučljivo stavljati niti razmake, nego umjesto njih znak podcrte _

Primjer imena: dobro: skolska_stranica – loše: školska stranica

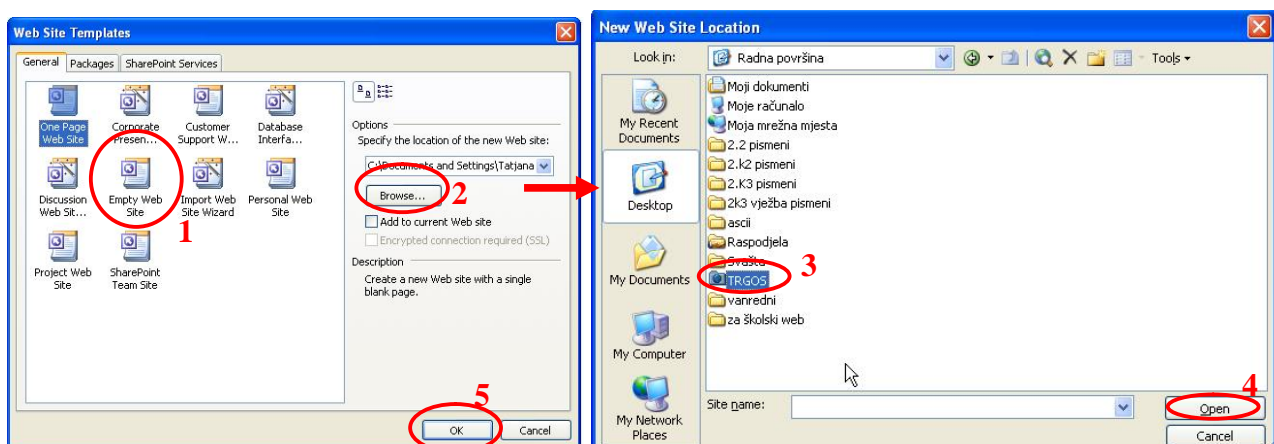
Stvaranje Web sjedišta

Postupak izrade novog web sjedišta:

1. Prvo se preporučuje napraviti praznu mapu sa imenom web sjedišta u koju ćemo spremati sve što će naše sjedište sadržavati (npr. **trgOS**).
2. Otvorimo izbornik na alatu **New** i odaberemo **Web Site**

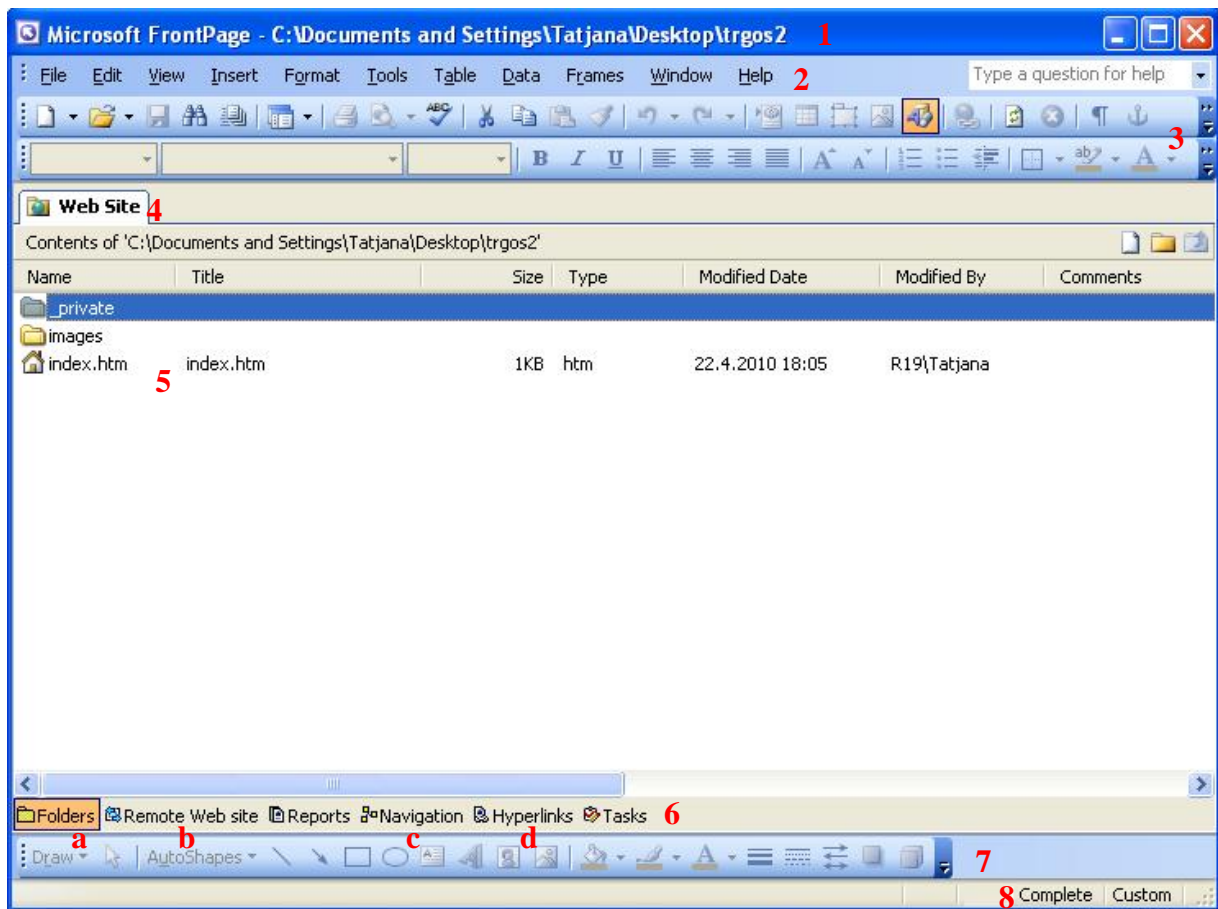

3. Između ponuđenih predložaka odaberemo **Empty Web Site** i klikom na **Browse** pronađemo i označimo mapu koju smo napravili kako bismo u nju spremili cijeli web. Mapu nemojte otvoriti sa dvoklikom nego ju samo označite i kliknite **Open**, a zatim **OK**.

4. Dobili smo novi prazno web sjedište (web site) sa jednom početnom stranicom index.htm

Izgled osnovnog ekrana, njegovi dijelovi i čemu služe

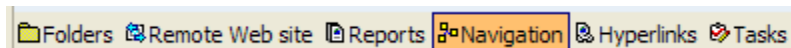
1. Naslovna traka
2. Traka izbornika
3. Alatne trake (dvije)
4. Kartice stranica (web site) – omogućuje lagano prebacivanje između web site i kasnije otvorenih stranica
5. Radni prostor – web sjedište na kojem radimo
6. Različite vrste pogleda na web sjedište, od kojih ćemo koristiti:
  - a. Folders – prikazuje sadržaj mape u kojoj se nalazi sve što je potrebno za web sjedište (web stranice, slike, zvukovi...) kao u Windows Exploreru
  - b. Remote Web site – kada web sjedište bude gotovo omogućiti će nam prebacivanje svih sadržaja na server
  - c. Navigation – izrada web stranica od kojih će se web sjedište sastojati, njihova struktura
  - d. Hyperlinks – shema veza (hiperlinkova) kojima su web stranice povezane
7. Alatna traka za crtanje (Drawing) – ukoliko je nema, uključuje se klikom na alat u alatnoj traci na vrhu prozora.
8. Statusna traka

Za početak će nam trebati pogled **Navigation** u kojem ćemo napraviti web stranice od kojih će se sastojati naše web sjedište i odmah odrediti njegovu strukturu (pogledajte [prvi korak u izradi web sjedišta](#)), kako ćemo pojedine web stranice naknadno povezati. Naravno da će se i kasnije u bilo kojem trenutku kada već odmaknemo sa izradom našeg web sjedišta moći vratiti u ovaj pogled kako bismo promijenili strukturu postojećih web stranica ili dodali nove.

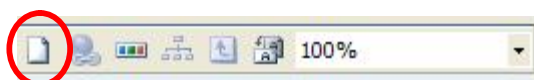
Struktura web sjedišta

Osmisliti strukturu web sjedišta se čini vrlo jednostavno, što vam može i biti ako se do sada izrađivali mentalne mape. Bitno je odrediti jednu početnu stranicu (index.html) i onda joj dodavati podstranice (djecu) kojom dijelimo „priču web sjedišta“ na poglavlja. Naravno da i tim prvim podstranicama možemo dalje dodavati „djecu“, te one postaju „roditelji“.

Prvo ćemo se u pogledima web-site prebaciti na *Navigation*.

Za izradu stranica koristi ćemo alatnu traku u gornjem desnom uglu:

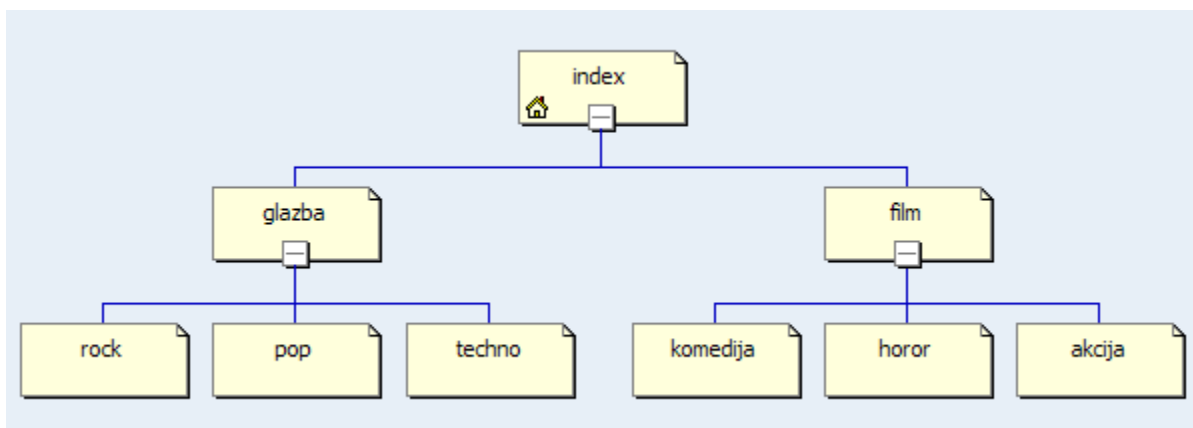
i njezin alat *New Page*.

Najbolje je **odmah** (bez ikakvog klikanja sastrane) nastaloj stranici *New Page* desnim klikom promijeniti ime, jer će kasnije preimenovanje uzrokovati da će ime datoteke ostati isto (New Page), a promijeniti će se samo naslov stranice, pa ćemo morati raditi dupli posao kako bismo stranice u mapi (Folder) razlikovali.

Dalje podređene stranice pravimo na isti način, ali je **važno da se prethodno klikom odabere** stranica (roditelj) kojoj izrađujemo podstranicu (dijete).

Prvi puta će to biti **index**, a kasnije može biti bilo koje njeno dijete.

Evo primjera jedne strukture web sjedišta:

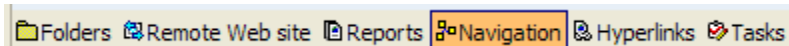
Nakon što smo u strukturi napravili sve stranice od kojih će se sastojati naše web sjedište (ili barem mislimo trenutno da su to sve stranice) imajte na umu da su to tek prazni „papiri“ koje tek treba osmisliti, ispisati i urediti. Naravno da se naknadno ovako napravljena struktura može mijenjati:

- povlačenjem djeteta drugom roditelju možemo premješati stranice ako smo ih krivo smjestili
- brisati stranice
- stvarati nove stranice
- mijenjati imena stranicama

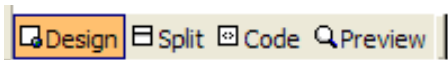
Izgled prozora web stranica

Kada su u strukturi nastale pojedinačne stranice, sada ih treba popuniti i urediti. Odabrali stranicu na kojoj želimo raditi vrlo je jednostavno: dvokliknemo ju u strukturi i otvara se nova kartica sa njenim imenom, te nam tako omogućuje jednostavno prebacivanje između pojedinih stranica i cijelog web sjedišta.

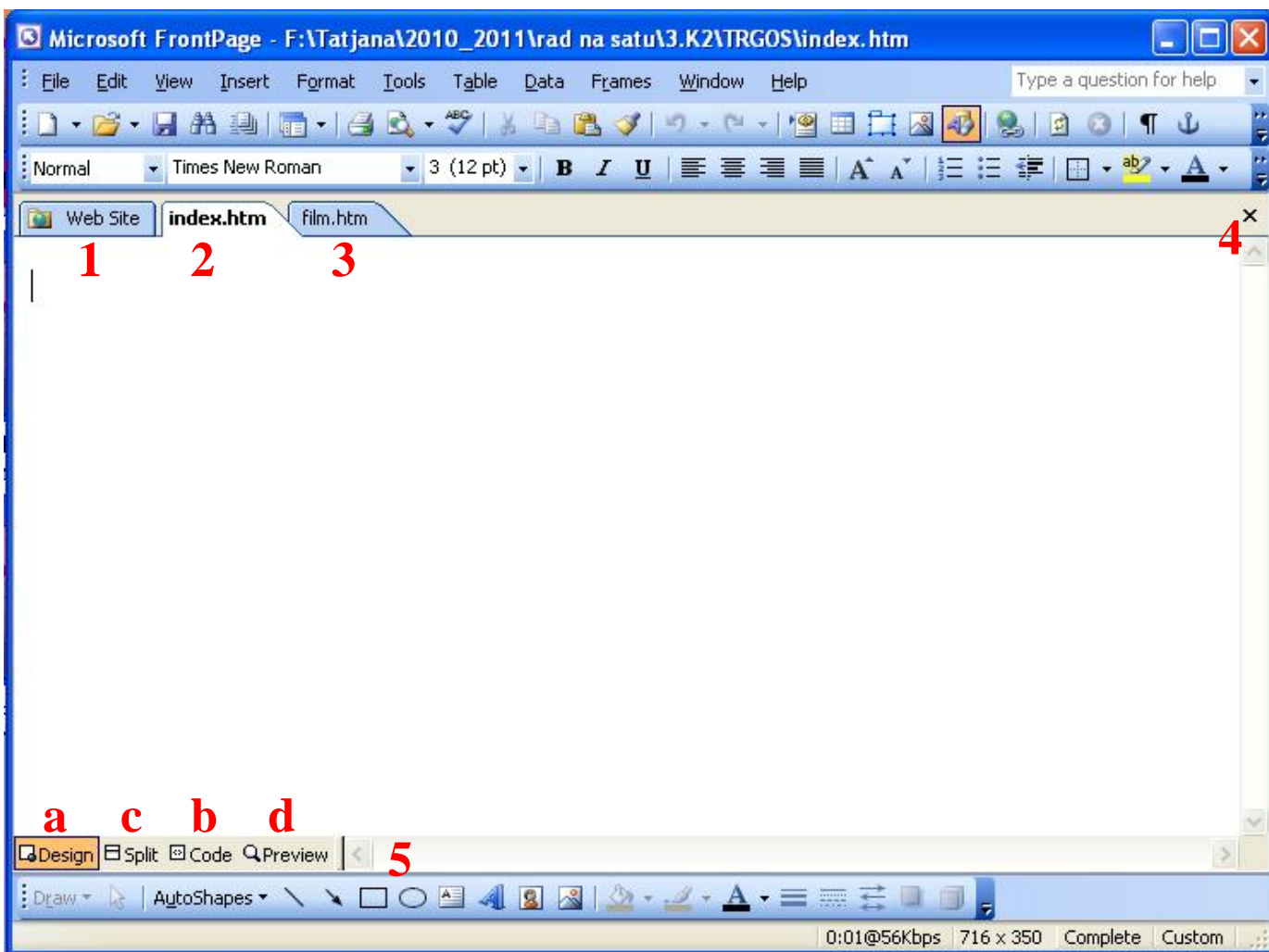
Trebate samo za početak uočiti da se je pogled web sjedišta (site)

kada smo otvorili neku od stranica promijenio u pogled web stranice

koji je objašnjen na sljedećoj slici.

1. Kartica **web site-a** (trenutno ju ne gledamo), ali se možemo na nju lako prebaciti
2. Kartica otvorene **web stranice** index.htm koju trenutno gledamo
3. Kartica otvorene **web stranice** film.htm koju trenutno **NE** gledamo (ukoliko nije spremljena ponuditi će nam spremanje)
4. Zatvaranje stranice koju **trenutno** gledamo (dakle u ovom slučaju indeks.htm)

5. Pogledi **web stranica**:

- a. **Design** –za uređivanje web stranice načinom WYSIWYG (What You See Is What You Get – što vidiš to ćeš i dobiti)
- b. **Code** – izrada web stanice u HTML-u tj. originalni HTML kôd stranice
- c. **Split** – kombinacija Design i Code pogleda, u kojem možemo vidjeti koji dio HTML koda odgovara nekom dijelu naše stranice, i uočiti promjenu na kôdu kada nešto u Designu promijenimo (odlično je za učenje HTML-a)
- d. **Preview** – pregled stanice kako će izgledati kada se otvori na Internetu, no ima određena ograničenja, pogotovo za linkove, tako da je dobar za provjeru uređenosti stranice, ali za kasniju provjeru linkova bi stranicu trebalo otvarati u nekom od preglednika npr. IE ili Google Chrome

Mi ćemo koristiti poglede Design i Preview, jer se nećemo baviti HTML kôdom.

Nakon što smo bilo što upisali i/ili uredili u pogledu Preview, stranicu kao i u svakom drugom programu moramo spremiti.

Spremanje web stranica

Web stranica na kojoj samo bilo što mijenjali se mora obavezno spremiti i na to nas upozorava zvjezdica pored imena datoteke na njezinoj kartici.

Osim toga, bitno nam je da li je stranica pohranjena ili ne kada ju želimo pogledati u nekom vanjskom pregledniku, npr. Internet Exploreru. Preglednik neće dati stvarni izgled stranice ukoliko ona nije prije otvaranja spremljena. Dakle prvo moramo stranicu spremiti, pa tek onda pogledati u pregledniku. Isto tako ako nam je stranica već otvorena u pregledniku, nakon što smo promijeniti i spremili stranicu, preglednik moramo osvježiti (**Refresh**) kako bi prikazao novonastale promjene. Ukoliko imamo više stranica na kojima radimo i sve ih treba spremiti, ne moramo to činiti za svaku posebno, nego ih možemo sve odjednom spremiti odabirom naredbe **Save All** u izborniku **File**.

VAŽNO!

Sve web stranice moraju se spremati u mapu našeg web sjedišta, inače se neće vidjeti ga kada prebacimo na Internet, jer se prebacuje samo sadržaj mape web-sjedišta, a ništa izvan nje. To također vrijedi i za sve ostale sadržaje koji će se nalaziti na web stranicama, npr. slike, zvuk, video, dokumenti itd.

Otvaranje web stranica

Da biste otvorili ranije napravljenu web stranicu možete kao i do sada koristiti alat , no kako svi većinom radije otvaraju datoteku na mjestu gdje se ona nalazi, ovdje će se postupak razlikovati od dosadašnjih Office programa koje smo koristili. Svi znamo da ako želimo otvoriti neki npr. Word dokument, dovoljno ga je dvokliknuti. Kako mi ovdje radimo sa web stranicama, ako bilo koju od njih dvokliknete, neće se otvoriti FrontPage, nego standardni program za pregledavanje web stranica, najčešće Internet Explorer (IE) ili možda Google Chrome, u kojem web stranice ne možete mijenjati.

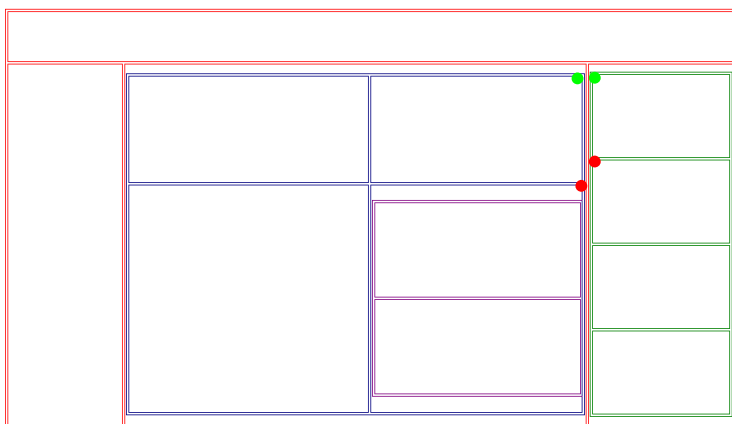
Ukoliko želite mijenjati web stranicu nemojte dvokliknuti na ikonu dokumenta, nego kliknite desnom tipkom i odaberite **Edit (Uređivanje)** ili ako te naredbe nema, tada naredbu **Otvori s**, i zatim **Microsoft Office FrontPage**.

Izrada i uređivanje web stanice

Obavezne tablice

Ako otvorite bilo koju profesionalnu web stranicu na Internetu (npr. T portal, Net, Index) vidjeti ćete da je sve uredno složeno po recima ili stupcima. *Kako?!?!* Prvo su podijelili cijeli prostor na nekoliko većih područja, a zatim su te nastale cjeline dalje dijelili recima ili stupcima. Zapravo – riječ je o tablicama, i tablicama u tablicama.

U početku možete prostor web stranice podijeliti npr. tablicom 2*2 ili 2*3, a onda prema potrebi možete spajati ćelije i dijeliti novim tablicama, kako biste prostor što bolje iskoristili. Na slici je prvo crvenom tablicom prostor web stranice podijeljen na 6 dijelova, zatim su ćelije prvog retka spojene u jednu. Nakon toga su 2 ćelije dalje dijeljene zelenom i plavom tablicom. U plavoj tablici je čak jedna ćelije još dodatno dijeljena ljubičastom tablicom kako bi se još bolje iskoristio prostor i poslagali sadržaji, jer je pravilo da se nikada u istu ćeliju ne stavljaju 2 različita sadržaja (npr. slika i tekst, 2 slike..). Ovaj postupak se zove gniježđenje tablica (nested tables) jer se ubacuje jedna tablica u drugu. Zašto koristimo gniježđenje umjesto dijeljena ćelija? Zato što nam se ćelije granicama vodoravno ne moraju podudarati i imamo već slobodu pomicanja sadržaja, gore-dolje, a da pri tome ne diramo neke susjedne ćelije.

Zelene točke na slici su vodoravno u istoj ravnini, ali crveno označene točke na slici kod gniježđenja tablica ne moraju vodoravno biti u istoj razini, a kod dijeljenja tablice moraju.

Kada smo tablicom dobili prostor koji želimo, onda u njega ubacujemo sadržaj (sliku, tekst, link...)

Sadržaji web stranice

Stanica može sadržavati tekst, slike, video isječke, glazbu i dr. sadržaje. Svaka vrsta sadržaja trebala bi biti umetnuta u svoju ćeliju tj. ne stavljati više sadržaja u istu ćeliju (npr. tekst i slike), nego u ćeliju umetnuti novu tablicu.

Tekst se ne mora posebno umetati nego se piše u ćelije. Vodoravno poravnanje može se mijenjati iz lijevog u centar ili desno, a okomito poravnanje teksta je sredina. Ako želimo tekst na vrhu ili dnu ćelije možemo ga pomaknuti sa tipkom Enter (pritiskanjem iza ili ispred teksta).

Slike se mogu stavljati kao podloga cijele stranice ili se pojedinačno ubacivati u tablicu. Slike se mogu i nakon ubacivanja smanjivati, ali je bolje sliku prvo urediti pa tek onda koristiti kako bi se uštedjelo na prostoru (manja slika zauzima i manje prostora na serveru) i povećala brzina učitavanja slike. Evo nekoliko savjeta kojih se treba pridržavati pri umetanju slika na web:

- slike trebaju biti u **.jpg**, **.gif**, **.png** ili nekom drugom komprimiranom formatu, a nikako ne stavljati slike u **.bmp** formatu jer zauzimaju previše mjesta na serveru i sporo se učitavaju
- smanjite slike na željenu veličinu prije ubacivanja, po potrebi isijecite dijelove koje ne trebate, što možete učiniti pomoću nekog programa za uređivanje slika npr. Microsoft Office Picture Manager, IrfanView, Paint Shop...
- nazivi slika, kao i web stranica, ne smiju sadržavati slova žšđčć ni razmake

O tome kako urediti sliku možete naći u dodatku na kraju ove skripte, a korišten je Microsoft Office Picture Manager koji je dio Microsoft Office paketa.

Slike postavljamo u odabrane ćelije pomoću alata **Insert Picture From File** na donjoj alatnoj traci Drawing, a za postavljanje slike u podlogu stranice, tablice ili ćelije nešto kasnije pod slijedećim naslovom [Uređivanje web stranice](#).

Glazba se može koristiti kao "podloga" na web stranici, koja svira cijelo vrijeme dok je web stranica otvorena ili namjestiti da se glazba ili neki drugi zvukovi pokreću klikom na određene dijelove stranice.

Video isječci se rjeđe ubacuju na amaterske web stranice zbog svoje veličine, budući da nam je količina podataka koju možemo smjestiti na server dosta ograničena (obično nekoliko MB), pa je ako već želite prikazati veću količinu videa bolje koristiti linkove na video koji su smješteni na nekom od on-line spremišta koji vam daju puno više prostora za pohranu datoteka.

Linkovi su obavezni dijelovi svakog web sjedišta jer nam omogućuju povezivanje pojedinačnih web stranica u cjelinu, pozivanje drugih dokumenata, pisanje e-mailova direktno sa web stranice, pa čak i listanje web stranice koju trenutno gledamo. O ubacivanju linkova također govorimo kasnije pod naslovom [Linkovi](#).

Linkovi su samo jedan oblik tzv. **aktivnih sadržaja** koje možemo ubacivati na naše web stranice. Pod aktivnim sadržajima podrazumijevamo sve sadržaje koji će našim stranicama biti vezani uz neke događaje ili radnje. Evo nekoliko primjera aktivnih sadržaja koji se često koriste na web stranicama: brojač (counter), galerija slika, mape, Marquee...

Uređivanje web stranice i njezinih dijelova

Kada uređujemo – dizajniramo web stranicu, možemo ju gledati prvo kao cjelinu, zatim pojedinačne tablice koje smo ubacili, također i zasebne ćelije neke tablice, a isto tako i sadržaje koje smo umetnuli u ćelije (tekst, slike...)

Stranicu možemo uređivati na dva načina:

- ↳ koristeći postojeće teme
- ↳ potpuno proizvoljno prema osobnom izboru

Da bismo primijenili već gotov dizajn (temu) u izborniku **Format** odaberemo naredbu **Theme** i odaberemo jednu od ponuđenih tema, pri čemu treba paziti na vidljivost linkova (boje) i da se na web stranici ne koristi previše različitih tema. Kada pronađemo temu koja nam odgovara, kliknemo na nju da bismo odabrali temu za otvorenu stranicu ili postavljanjem miša na sličicu sa desne strane se pojavljuje strelica za otvaranje padajućeg izbornika. U tom padajućem izborniku možemo odabrati:

- ↳ Apply as default theme – primjeni kao glavnu temu – tema će se primijeniti na sve stranice našeg web sjedišta (otvorene i ne otvorene), osim ako smo prethodno već odabrali neku drugu temu za neku stranicu(e), tada će te stranice ostati nepromijenjene
- ↳ Apply to selected page(s) – primijeniti će se samo na stranice koje smo odabrali između svih stanica našeg web sjedišta u pogledu Folders

Ako želimo napraviti neki svoj dizajn tada na bilo kojem praznom dijelu stranice kliknemo desnom tipkom i odaberemo **Page Properties...** otvara se izbornik sa 6 kartica, a možete koristiti npr:

- ↳ kartica **General** – *Background sound* – pomoću tipke Browse možemo odabrati zvuk koji želimo da se čuje dok god gledamo tu stranicu
- ↳ kartica **Formatting** – *Background picture* – ako želimo neku sliku postaviti u pozadinu cijele stranice (manje slike će se ponavljati tj. kopirati vodoravno i okomito ako je potrebno kako bi popunile cijeli prostor); *Colors* – mijenjanje boja npr. podloge, tekstova, linkova...

Ako želimo urediti neku određenu **tablicu** na stranici, i tako ju možda istaknuti, kliknemo desnom tipkom unutar tablice (pazite da niste kliknuli na u njoj ugniježđenu tablicu, jer ćete tada uređivati tu tablicu) i odaberemo **Table Properties...** i otvara se novi prozor u kojem vam može biti korisno:

- ↳ **Borders (granice)** – size (debljina) i color (boja)
- ↳ **Background (podloga)** – color (boja) i Use Background picture (slika u pozadini tablice)

Vrlo slično se uređuju i pojedinačne **ćelije** (ili skupine ćelija), njihovim označavanjem te desnim klikom, a zatim odabirom naredbe **Cell Properties...** gdje možemo osim već spomenutih granica i pozadine mijenjati npr. vodoravno i okomito poravnanje ćelije (Horizontal alignment, Vertical alignment).

Aktivni sadržaji

Već smo spominjali aktivne sadržaje koji će našim stranicama biti vezani uz neke događaje ili radnje. Evo nekoliko primjera aktivnih sadržaja koji se često koriste na web stranicama:

- ↳ brojač (counter) – broj koji se povećava za jedan svakim učitavanjem stranice i time znamo koliko je posjetitelja bilo na stranici

- ↪ galerija slika – već gotov predložak u kojega kada ubacimo naše slike, one se prikazu u obliku kataloga, mogu se slagati u albume, listati i povećavati (npr. na Facebook-u)
- ↪ mape – preuzimanje mapa gradova iz postojećih servisa na Internetu
- ↪ Marquee – tekst koji se šće po ekranu

Od ovdje navedenih aktivnih sadržaja najjednostavniji je Marquee jer nije potrebno prethodno pripremiti nikakve druge sadržaje, te galerija slika jer nam na temelju učitanih slika u par koraka napravi jednostavnu galeriju za pregledavanje slika putem kataloga i u stvarnoj veličini.

Marquee se ubacuje na odabrano mjesto (ćeliju) iz izbornika **Insert – Web Component – Dynamic Effects - (1) Marquee**. Klikom na tipku **(2) Finish** otvara se izbornik u kojem treba **(3)** upisati željeni tekst, **(4)** odrediti smjer kretanja teksta (*Direction*), **(5)** brzinu (*Speed*), **(6)** način kretanja (*Behavior*), **(7)** ponavljanje (Continuously) ili broj ponavljanja, te eventualno **(8)** boju podloge (*Background color*) – pogledajte u prezentaciji **slajd 22**.

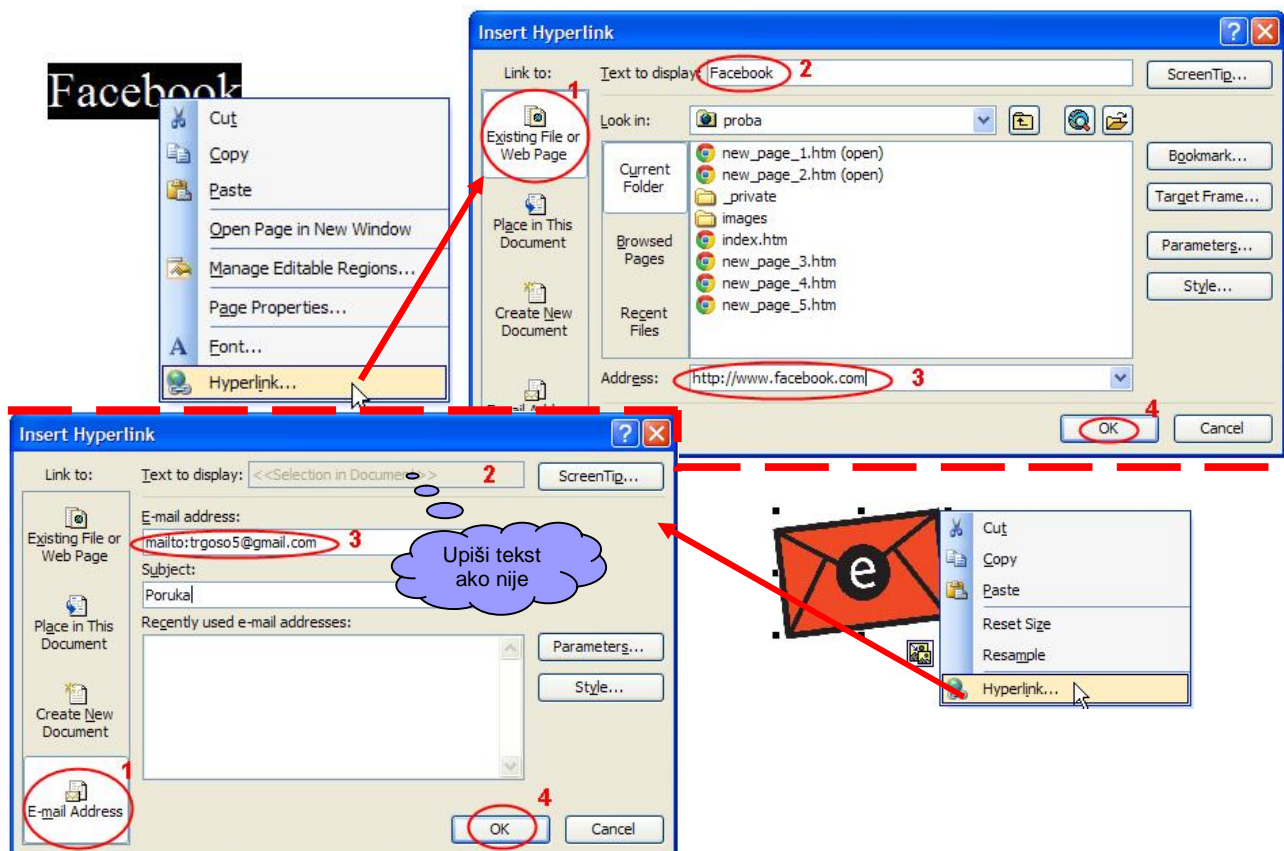
Galerija slika se također nalazi u istom izborniku **Insert – Web Component – (9) Photo Gallery**, u kojem izaberemo **(10)** početni izgled kataloga koji prikazuje sve slike i kliknemo na **(11) Finish**. U novom prozoru tipkom **(12) Add (Pictures from file)** dodamo slike koje želimo, odredimo sa desne veličinu sličice u katalogu **(13) (Thumbnail size)**, te možemo dodati **(14)** ime slike (*Caption*) i njezin **(15)** opis (*Description*). Na **(16)** kartici **Layout** možemo naknadno promijeniti početni izgled kataloga ukoliko to želimo.

Linkovi

Za linkove smo već rekli da su oni jedna vrsta aktivnih sadržaja, dakle sadržaj koji omogućuje neku radnju tj. u ovom slučaju klikom nas vodi na neku novu adresu. Linkovi mogu voditi na druge stranice našeg web sjedišta, na stranice izvan našeg web sjedišta, zatim otvarati program za pisanje elektroničke pošte i čak odvesti na neki drugi dio web stranice koju trenutno gledamo.

Najjednostavniji za izradu su tzv. obični linkovi ili linkovi postavljeni na riječi ili slike. Oni mogu otvarati neke web stranice ili služiti da bismo pisali e-mail. Ovakvi jednostavni linkovi se mogu izrađivati na bilo kojoj web stranici, čak i ako ne radimo web sjedište, nego pojedinačne web stranice. Postupak za izradu je slijedeći:

1. Označiti riječ ili klik na sliku
2. desni klik i odabrati **Hyperlink**
  - a. za link na web stranicu:
    1. s lijeve strane odabrati **Existing File or Web Page**
    2. u polje Address upisati adresu web stranice ili u velikom polju odabrati neku stranicu našeg web sjedišta
    3. klik na OK
  - b. za link na e-mail adresu:
    1. s lijeve strane odabrati **E-mail Address**
    2. u polje E-mail address upisati adresu (na početku će se pojaviti **mailto:** nemojte brisati)
    3. upisati **Subject** (naslov)
    4. klik na OK

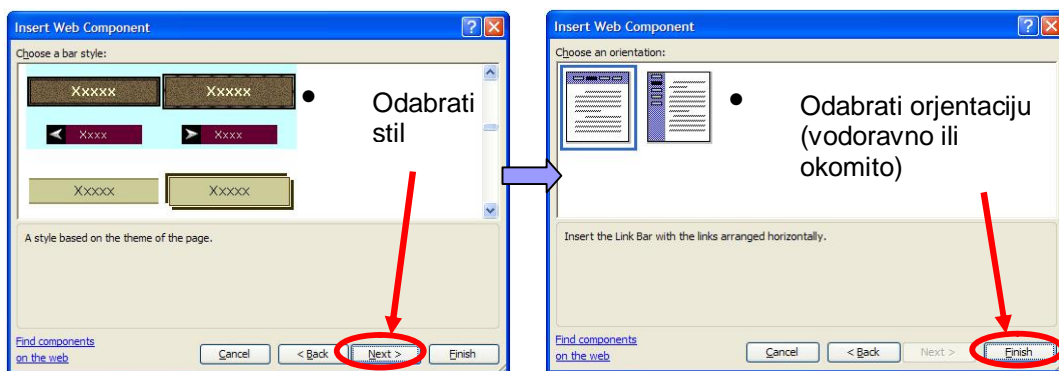
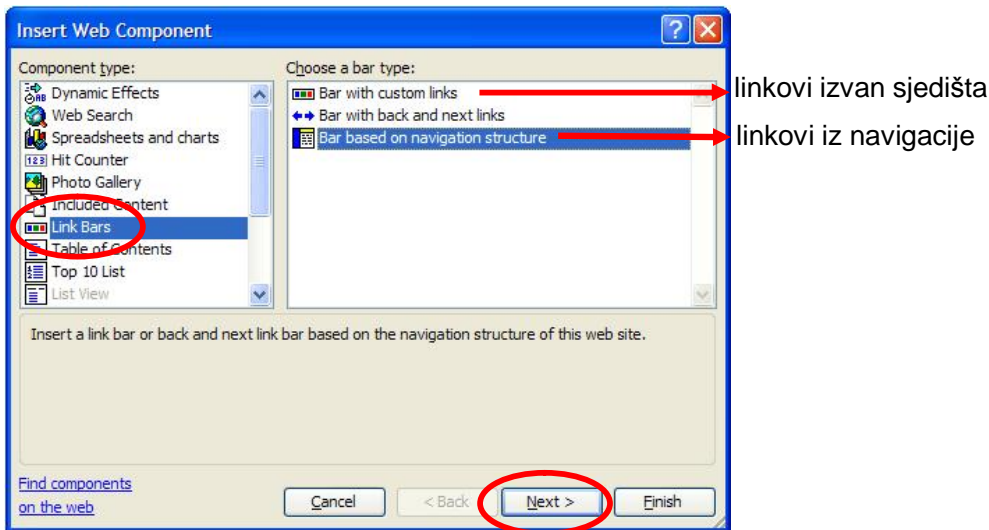

Osim jednostavnih linkova postoje i linkovi u obliku gumbova na traci, koji su puno ljepši i ostavljaju bolji utisak na posjetitelja. Prva prednost im je olakšano grafičko uređenje, odmah možemo odrediti boju i izgled, pa čak i animaciju kada preko njih prijedemo mišem. Druga prednost je što se web stranice unutar našeg web sjedišta vrlo jednostavno povezuju linkovima zato što već imamo strukturu koju smo napravili u navigaciji. Samo je potrebno odrediti na koje stranice linkove želimo. Nedostatak je što se mogu koristiti samo kada izrađujemo web sjedišta, a nikako kod pojedinačno izrađenih stranica.

Postupak za izradu ovih „standardnih“ linkova se može se koristiti pri izradi linkova na vanjske i unutarnje linkove. Grafičko uređivanje potpuno je isto kako bi se ne bi međusobno izgledom razlikovali, a razlikuje se način na koji način ćemo odrediti kamo linkovi vode.

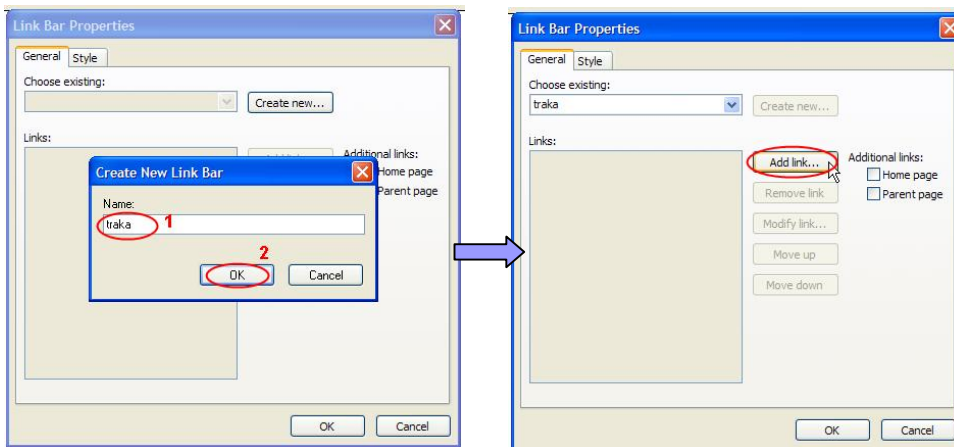
Postupak izrade linkova u obliku gumbova na traci:

1. klik na mjesto gdje želimo dobiti linkove
2. u izborniku **Insert** kliknemo **Web Component...**
3. u lijevo dijelu odaberemo **Link Bars**
4. u desnom dijelu izabremo:
  - a. za izradu linkova izvan web sjedišta **Bar with custom links** ili
  - b. za izradu linkova unutar web sjedišta (navigacije) **Bar based on navigation structure**
5. klik na **Next**
6. odaberemo izgled gumbova za linkove (paziti da se boja dobro ističe na pozadini koju smo već namjestili)
7. **Next**
8. odaberemo *okomito* ili *vodoravno* nizanje linkova (ovisno o prostoru u kojeg ubacujemo linkove)
9. **Finish**

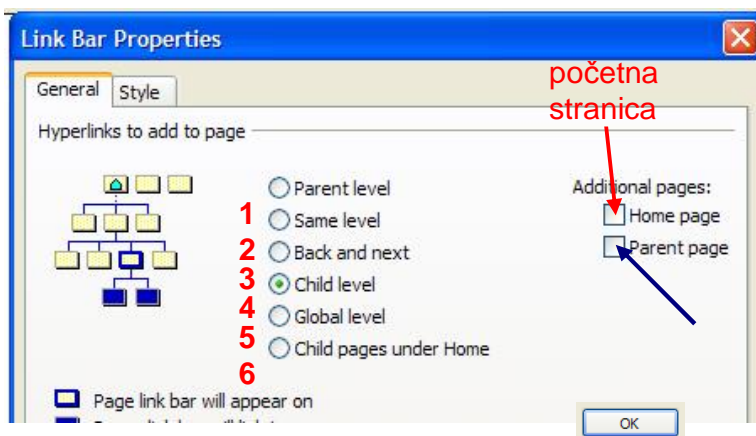

Dalje se postupak izrade razlikuje ovisno koju smo mogućnost odabrali u koraku 4.

Ukoliko izrađujemo linkove izvan web sjedišta <i>Bar with custom links</i>	Ukoliko izrađujemo linkove iz navigacije <i>Bar based on navigation structure</i>
<ul style="list-style-type: none"> ↪ upišemo ime trake npr. <i>linkovi</i> ↪ kliknemo OK ↪ klik na gumb <i>Add link</i> ↪ dalje je postupak isti kao kod jednostavnih linkova, ovisno o tome da li izrađujemo link na web stranicu ili e-mail 	na kartici General biramo koje linkove želimo postaviti: <ul style="list-style-type: none"> ↪ <i>Parent level</i> – "<i>razina roditelj</i>" – 1 razina iznad (roditelj i njihova braća) ↪ <i>Same level</i> – "<i>ista razina</i>" – susjedne stranice (braća i sestre) ↪ <i>Back and next</i> – "<i>natrag i naprijed</i>" – samo gumbovi za pomicanje naprijed i nazad kao u web preglednicima ↪ <i>Child level</i> – "<i>razina dijete</i>" – sve podstranice (djeca) ↪ <i>Global level</i> – "<i>glavna razina</i>" – početna stranica Index ↪ <i>Child pages under Home</i> – "<i>djeca ispod početne stranice</i>" – bez obzira na kojoj smo razini može prikazati prvu razinu ispod početne stranice Indeks
Dodatno se sastrane može odabrati i <i>Home page</i> (početna stranica) i/ili <i>Parent page</i> (stranica roditelj), ako ih želimo dodati uz već odabrane stranice i na kraju kliknemo <i>OK</i>	

ili

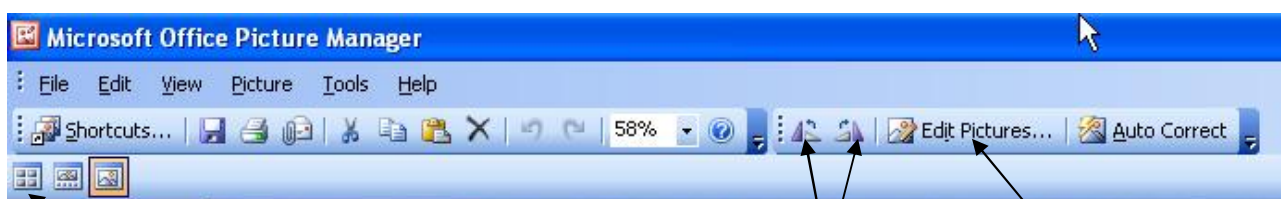
Ako želimo naknadno mijenjati bilo što na izrađenim linkovima, jednostavno ih dvokliknemo i mijenjamo na kartici **General** ili na kartici **Style** (postavke uređivanja), gdje također možemo uključiti mogućnost Use Active Graphics, čime će malo promijeniti izgled ili boja gumba, ali ćemo dobiti zanimljivu mogućnost animacije kada preko njih prijedemo mišem.

Nakon što smo napravili jednu vrstu gumbova (vanjskih ili unutar web sjedišta) tik do njih ili ispod njih možemo ponoviti postupak i napraviti drugu vrstu linkova, te će svi oni zajedno opet čini jednu cjelinu.

Dodatak – uređivanje slika (Microsoft Office Picture Manager)

Postoji velik broj programa koji nam omogućuju obradu slike npr. Paint Shop Pro, PhotoShop (plaćaju se), Gimp (besplatan, ima puno detalja i mogućnosti). Najjednostavniji program koji se instalira zajedno sa ostalim programima Microsoft Office paketa (ukoliko ga niste posebno isključili pri instalaciji) je Microsoft Office Picture Manager. U njemu je moguće napraviti jednostavne promjene na slikama, koje se inače i najčešće rabe, kao npr. smanjivanje, rezanje, rotiranje slike, pa čak i promjene boja, kontrasta i uklanjanje crvenih očiju.

Da biste otvorili sliku koju želite uređivati u Picture Manager, potrebno je na nju kliknuti **desnom** tipkom miša i odabrati opciju Otvori s..., a zatim iz ponude programa koji mogu raditi sa slikama odabrati Microsoft Office Picture Manager.

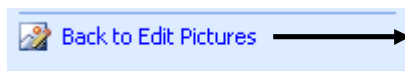
prebacivanje na pogled mape u kojem se vide sve ostale slike koje također možemo uređivati

brza rotacija slike za 90 stupnjeva u lijevo ili desno

ostala napredna uređivanja slika

Objašnjenje pojedinih mogućnosti uređivanja:

1. Svjetlost i kontrast – samo ukoliko je slika presvijetla ili pretamna, ili su neki dijelovi previše "u sjeni"
2. Boje – ukoliko neka od boja previše dominira, prejaka je, može se pokušati smanjiti, ili neka druga osnovna boja pojačati
3. Rezanje – omogućuje odsijecanje rubnih dijelova slika ako smo uhvatili neki detalj koji nam smeta, imamo previše praznog prostora ili jednostavno želimo izvući samo neki detalj sa slike – povlačenjem rubova odsijecamo dijelove
4. Okretanje i zrcaljenje – proizvoljno zakretanje slike i njezino zrcaljenje
5. Uklanjanje crvene boje očiju
6. Promjena veličine slike – odabiranjem već predviđenih veličina, ručnim unosom veličine slike u pikselima ili upisom postotka smanjenja slike
7. Sažimanje slike – kako bi zauzimala manje prostora pri slanju na server ili e-mailom

kada završimo sa pojedinom radnjom, na dnu stupca kliknemo Back za povratak na sve ponuđene radnje